

בבית המשפט העליון

דנג"ץ 3860/11

כבוד הנשיאה ד' ביניש

לפני :

1. משרד הפנים
2. משרד התעשייה, המסחר והתעסוקה

העותרים :

נ ג ד

1. קו לעובד
2. האגודה לזכויות האזרח בישראל
3. נעמ"ת – תנועת נשים עובדות ומתנדבות
4. מוקד סיוע לעובדים זרים
5. רופאים לזכויות אדם

המשיבים :

עתירה לקיום דיון נוסף בפסק-דינו של בית המשפט העליון
(השופטת (בדימ') א' פרוקצ'יה, השופט א' רובינשטיין
והשופט ס' ג'ובראן) בבג"ץ 11437/05 מיום 13.4.2011

עו"ד יוכי גנסין ; עו"ד מיכל צוק-שפיר

בשם העותרים :

עו"ד עודד פלר

בשם המשיבים :

החלטה

לפניי עתירה לדיון נוסף בפסק דינו של בית המשפט העליון מיום 13.4.2011 בבג"ץ 11437/05. בפסק הדין, שניתן מפני השופטת א' פרוקצ'יה, שאליה הצטרפו בהסכמה השופטים א' רובינשטיין וס' ג'ובראן, נתקבלה עתירת המשיבים לביטול נוהל "הטיפול בעובדת זרה בהריון ובעובדת זרה שילדה בישראל" (להלן: הנוהל). הנוהל, שנקבע על ידי רשות האוכלוסין, ההגירה ומעברי הגבול במשרד הפנים, חייב עובדת זרה שילדה בישראל לעזוב את ישראל עם ילדה בטרם פקעה תקופת רישיון העבודה שניתן לה.

1. בהתאם לנוהל, עובדת זרה השוהה בישראל כחוק ונמצאת בחודש השישי להריונה ואילך רשאית להגיש בקשה לרישיון ישיבה מסוג ב/2 ורישיון זה יינתן לה למשך פרק זמן של 90 יום לאחר מועד הלידה. על-פי הנוהל במהלך תקופה זו נדרשת העובדת לצאת מישראל עם ילדה ובאפשרותה לשוב ארצה בגפה וללא הילד לצורך עובדה במשך תקופה של עד שנתיים ממועד הלידה. הנוהל קובע עוד כי לא תתאפשר חזרתה של העובדת ארצה אם יש לה בארץ קרובי משפחה מדרגה ראשונה, וכי תקופת הרישיון לצורך עבודה בישראל והארכתו יהיו בהתאם לכללים הרגילים החלים ביחס לעובדים זרים. עוד קובע הנוהל, כי בנסיבות הומאניטאריות חריגות ותוך התחשבות באינטרסים ציבוריים תישקל אפשרות להאריך את תקופת שהותה של העובדת הזרה בישראל עם ילדה לתקופה קצובה נוספת מעבר ל-90 יום לאחר הלידה.

2. בפסק דינה עמדה השופטת פרוקצ'יה על כך שגיבוש הנוהל מצוי בתחום סמכותו הרחבה של שר הפנים להסדיר את תחום הגירת העבודה אל ישראל ולפקח על ביצועה של מדיניות הממשלה בנושא זה. בכלל זה מוסמך שר הפנים להתנות תנאים לישיבתו של העובד הזר בישראל ולהורות באילו נסיבות עליו לעזוב את המדינה. משהגיעה השופטת פרוקצ'יה למסקנה כי הנוהל הותקן בסמכות היא עברה לבחון האם תוכן ההסדר המעוגן בו עומד בכללי המשפט המינהלי. ביסוד הנוהל עמד רצונה של הרשות המוסמכת לקדם את מדיניות הממשלה בהידוק הפיקוח על מהגרי העבודה בישראל ולהבטיח כי יינקטו אמצעים שונים שימנעו או יקשו על המשך שהותם הבלתי-חוקית של עובדים זרים בישראל ועל השתקעותם בארץ ללא היתר. כחלק ממדיניות זו נקבע הנוהל שמבטא תפיסה לפיה הימצאות בישראל של בן משפחה מדרגה ראשונה של העובד הזר (לרבות ילד) מחזקת את הקשר של העובד הזר לישראל גם בתקופה שלאחר פקיעת היתר הישיבה שלו בארץ ויוצרת תמריץ אנושי להישארותו בארץ ולהשתקעותו בה. השופטת פרוקצ'יה המשיכה וקבעה כי השיקולים העומדים מאחורי קביעת הנוהל הם שיקולים רלוונטיים וענייניים שיסודם בביצוע מדיניות הממשלה בנושא עובדים זרים; אולם הרשות המוסמכת לא שקלה את מלוא השיקולים הרלוונטיים שהיה עליה לשקול. בהקשר זה ציינה השופטת פרוקצ'יה כי היה על הרשות המוסמכת לשקול גם את היקף הפגיעה הערכית והחוקתית הכרוכה בהרחקתה של עובדת זרה מישראל בעילה של לידת ילדה, על הפגיעה בזכות החוקתית להורות הכרוכה בפגיעה זו. טענתה המרכזית של המדינה בהקשר זה, שנדחתה בפסק הדין נשוא העתירה, הייתה כי הוראות הנוהל כלל אינן פוגעות בזכויות יסוד מוגנות של העובדת הזרה, ולפיכך אין נדרשת כלל עריכת איזון בין הפגיעה בעובדת הזרה לבין המדיניות החותרת למנוע את השתקעות העובדים בישראל. אולם, השופטת פרוקצ'יה

קבעה כי נפל פגם בכך שהרשות המוסמכת, החייבת להתייחס להשפעת מדיניותה על הפרט, לא התייחסה למידת הפגיעה בעובדות הזרות כשיקול רלבנטי בקביעת הנוהל.

3. השופטת פרוקצ'יה המשיכה ובחנה בפסק דינה את סבירות השיקולים שברקע הנוהל וקבעה כי אף אם המדינה שקלה במסגרת גיבוש הנוהל את קיומה של פגיעה בפרט ואת משקלה של הפגיעה, הרי לא הושג במקרה דנן איזון ראוי בין השיקולים הרלבנטיים השונים. בהקשר זה קבעה השופטת פרוקצ'יה כי לשם בחינת סבירות שיקול הדעת של הרשות המוסמכת בגיבוש הנוהל יש לאזן בין שיקולי המדיניות הציבורית, שברקע הדרישה להרחקת העובדת הזרה מישראל לאחר שילדה, לבין הפגיעה שגורם הנוהל בזכויות העובדת הזרה להורות ולמשפחה ובציפיותיה הכלכליות. בבוחנה את השיקולים שביסוד הנוהל עמדה השופטת פרוקצ'יה על השיקולים הציבוריים, שעליהם התבססה עמדת המדינה בדבר הצורך בצמצום היקף ההעסקה של עובדים זרים בישראל. בין שיקולים אלה ניתן למנות את החשש לפגיעה במבנה התעסוקה והשכר, הפגיעה בשכבות מעוטות היכולת המתחרות על מקומות עבודה והרחבת מעגלי העוני. מנגד עמדה השופטת פרוקצ'יה על הפגיעה הקשה בזכויותיה החוקתיות של העובדת הזרה הנגרמת על ידי הנוהל.

4. השופטת פרוקצ'יה קבעה בפסק הדין כי על אף שעובד זר, שאינו אזרחי ישראל ואינו תושב בה, אינו כפוף לכל מערכות הזכויות והחובות החלות על-פי המשפט הישראלי על אזרחי המדינה ותושביה, נפרשת מעליו מטריית עקרונות המשפט הבסיסיים החלים בישראל על כל אדם הנמצא בשטחה. בהקשר זה ציינה השופטת פרוקצ'יה כי על עובד זר השוהה בישראל חלים העקרונות החוקתיים הבסיסיים המעוגנים בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו והוסיפה כי תחולת חוק היסוד מתפרשת, בעיקרה, על כל אדם הנמצא בישראל ללא קשר למעמדו האזרחי, דתו, פועלו וכו'. עוד הוסיפה השופטת פרוקצ'יה כי אין צורך להכריע בשאלת תחולתו של חוק יסוד: חופש העיסוק על עובדים זרים. גדר הספק בשאלה זו, כך ציינה השופטת פרוקצ'יה נובע מכך שהזכות לחופש עיסוק חלה על-פי סעיף 3 לחוק היסוד על "כל אזרח או תושב" של המדינה.

בכל הנוגע לנוהל קבעה השופטת פרוקצ'יה כי הנוהל פוגע בזכות החוקתית של העובדת הזרה להורות. זכות חוקתית זו נגזרת, לשיטת השופטת פרוקצ'יה, מהזכות לכבוד האדם ונתונה לעובדת הזרה כמו לכל אדם אחר השוהה בגבולות המדינה. הנוהל גורם לפגיעה בזכות החוקתית להורות של העובדה הזרה, כיוון שהוא מאלץ אותה לבחור בין שתי גזירות: האחת – לעזוב את הארץ עם ילדה ולהיפגע עקב כך פגיעה

כלכלית קשה בשל החמצת תקופת העבודה הנוספת בישראל שהותרה לה ברישיון ושהיה פוטנציאל להארכתה; האחרת – לחזור לישראל להמשך העבודה בלי הילד ולהותירו לטיפול בידיים אחרות במדינה שמעבר לים. העמדת העובדת הזרה בפני בחירה זו מביאה, כך קבעה השופטת פרוקצ'יה, לפגיעה קשה בזכותה החוקתית לאמהות ולגידול ילדה עימה ואינה מתיישבת עם התפיסות הערכיות והמשפטיות-חוקתיות של החברה בישראל. בנוסף לפגיעתו של הנוהל בזכות להורות ציינה השופטת פרוקצ'יה כי כפיית העובדת לבחור בין החלופות האמורות עשויה אף להוות פגיעה בזכותה החוקתית לקניין במובנו הרחב של מושג זה; שכן הנוהל גורם לפגיעה קשה בציפיותיה הכלכליות הלגיטימיות למצות את תקופת עבודתה בישראל. זאת, במיוחד על רקע תנאי העסקתם הקשים של עובדים זרים בישראל. עוד הוסיפה השופטת פרוקצ'יה כי הברירה שהנוהל מעמיד בפני העובדת הזרה פוגעת באוטונומיה האישית שלה, המוכרת אף היא כזכות יסוד במשפט. כמו כן הבהירה השופטת פרוקצ'יה כי אין בהכרח זהות בין הגבלה מלכתחילה של העובדת הזרה להיכנס לישראל עם ילדיה לצרכי עבודה לבין חיובה לעזוב את הארץ עם ילדה לאחר לידתו בישראל.

עוד העירה השופטת פרוקצ'יה כי האיסור על פגיעה בזכויות להורות ולמשפחה ועל אפליה מחמת הריגון, לידה או הורות, אף ביחס למהגרות עבודה, הינה תפיסה שלטת גם במשפט הבינלאומי ובמדינות שונות בעולם. כמו כן ציינה השופטת פרוקצ'יה כי משפט העבודה הישראלי מעניק אף הוא הגנות שונות לאישה עובדת בהקשר ללידה, הורות וחיי משפחה. לפיכך קבעה השופטת פרוקצ'יה כי הוראות הנוהל נשוא העתירה אינן עולות בקנה אחד עם התפיסה הבסיסית של חוקי העבודה במדינת ישראל, האוסרים על אפליה בין גבר לאישה בעבודה ועל אפליה מטעמי הורות ומשפחה.

5. משקבעה השופטת פרוקצ'יה, כמתואר לעיל, כי הוראות הנוהל פוגעות בזכויותיה החוקתיות של העובדת הזרה היא עברה לבחור את עמידת הוראות הנוהל במבחני פסקת ההגבלה שבחוקי היסוד בדבר זכויות האדם. השופטת פרוקצ'יה קבעה כי מדיניות הרשות המוסמכת, שתכליתה היא לעודד את התעסוקה והייצור המקומיים ולמנוע הסתמכות של המדינה על כוחות עבודה זרים, על כל המשתמע מכך, הולמת ערכיה של מדינת ישראל ומקיימת גם את דרישת התכלית הראויה. באשר לדרישת המידתיות קבעה השופטת פרוקצ'יה כי נוהל העובדת הזרה עומד במבחן המשנה הראשון של המידתיות, אך אינו מקיים את מבחני המשנה השני והשלישי.

בכל הנוגע למבחן המשנה השני של המידתיות קבעה השופטת פרוקצ'יה כי הפיכת מימושה של זכות האדם להורות לעילה שבגינה יורחק אדם מישראל, אף שהוא שווה במדינה כדין וטרם מיצה את מלוא תקופת רישיונו, משמעה נקיטת אמצעי שפגיעתו חמורה עשרות מונים מאמצעי אחר שעשוי להשיג את תכלית המדיניות הממשלתית תוך פגיעה פחותה בהרבה בזכות אדם. בהקשר זה ציינה השופטת פרוקצ'יה כי הרשות יכולה, למשל ליזום מערכת כללים וערבויות אשר תבטיח כי עם חלוף תקופת השהייה המרבית לעבודת העובדת הזרה על-פי רישיון היא תעזוב את ישראל עם ילדה. עוד ציינה השופטת פרוקצ'יה כי אפשר, וכך הוסכם גם על ידי המשיבים, כי האופציה להארכת רישיון העבודה של העובדת תוגבל לפרק זמן של עד 63 חודשים ולא מעבר לכך; וזאת, גם ביחס לעובדת סיעודית, שלגביה החוק מאפשר כיום, בהתקיים תנאים מסוימים, הארכה מעת לעת וללא הגבלה בחוק של תקופת הרישיון.

באשר למבחן המשנה השלישי של המידתיות קבעה השופטת פרוקצ'יה כי התועלת מהאמצעי שנקבע בנוהל – שעיקרו בהרחקת העובדת הזרה מישראל לאחר לידת תינוקה – הוא פוגעני עד כדי כך שהתועלת שהוא מצמיח נמוכה באופן משמעותי מן הפגיעה שאותה הוא מגלם. בהקשר זה ציינה השופטת פרוקצ'יה כי מן הבחינה הערכית מדינה הבוחרת להרחיק מקרבה עובדת ברישיון מאחר שילדה ילד, אך בשל החשש כי היא תתקשה מאוחר יותר להבטיח את עזיבתה של העובדת את הארץ, מכתימה בכתם ערכי את מערך הערכים האנושיים שהחברה הישראלית דוגלת בהם.

עוד יצוין, כי השופטת פרוקצ'יה קבעה בפסק דינה כי גם החריג ההומאניטארי בנוהל, המאפשר בנסיבות מיוחדות הארכה של תוקף רישיון הישיבה של העובדת הזרה שילדה מעבר ל-90 יום, אינו מביא לאיזון ראוי בין תכליתה של המדיניות השלטונית לבין הפגיעה בזכויות הפרט.

6. נוכח כל האמור לעיל קבעה השופטת פרוקצ'יה כי דינו של הנוהל נשוא העתירה להתבטל, ככל שהוא קובע את חובתה של העובדת הזרה לעזוב את ישראל עם תינוקה בתוך 90 יום מיום הלידה. עם זאת, ציינה השופטת פרוקצ'יה כי נוהל שיקבע כי התקופה המקסימלית לשהייה על-פי רישיון עבודה של עובדת שילדה בישראל היא 63 חודשים, כאמור בסעיף 3א(ג) לחוק הכניסה לישראל, תשי"ב-1952 (להלן: חוק הכניסה לישראל), וכי ככלל לא ניתן יהיה להאריך תקופה זו גם לגבי עובדת בתחום הסיעוד, עשוי לעמוד במבחן המידתיות. עוד ציינה השופטת פרוקצ'יה כי טוב תעשה המדינה אם תשאיר בעינו את ערוץ הפנייה ההומאניטארית גם במסגרת הנוהל המתוקן.

בנוסף הבהירה השופטת פרוקצ'יה כי ההיתר להמשך ישיבה בישראל של עובדת זרה לאחר לידת ילד בישראל כפוף ליכולתה המעשית לשלב בין חובות עבודתה לבין צרכי הטיפול בילד, ולקיום תנאים מתאימים לשילוב כזה במקום עבודתה. עוד הודגש בפסק הדין נשוא העתירה, כי ההכרעה בו אינה מתייחסת לעובדת שבעת הלידה שהתה בישראל שלא כדין, אלא רק לעובדת זרה שנכנסה לישראל לצרכי עבודה כדין ובעת הלידה שהתה בישראל מכוח רישיון עבודה תקף.

7. השופטים ג'ובראן ורובינשטיין הצטרפו, כאמור, לפסק דינה של השופטת פרוקצ'יה. שני השופטים עמדו על פגיעתו של הנוהל נשוא העתירה בזכויותיה של העובדת הזרה ועל האיוון הנדרש בין השיקולים העומדים ביסוד הנוהל לבין הפגיעה בזכויותיה של העובדת הזרה. בסופו של דבר אימצו השופטים ג'ובראן ורובינשטיין את מסקנתה של השופטת פרוקצ'יה לפיה פגיעתו של הנוהל בזכויותיה של העובדת הזרה אינה מידתית.

8. בעתירתה לדיון נוסף טוענת המדינה כי פסק הדין נשוא העתירה סטה סטייה משמעותית מפסיקה קודמת בדבר העדר זכות קנויה לעובד הזר לשהות בישראל, וקל וחומר זכות קנויה לתקופה מסוימת. בהקשר זה מציינת המדינה כי מפסק הדין עולה, לכאורה כי לעובדות זרות ישנה זכות בעלת תוכן חוקתי לשהות בישראל עד תום התקופה המרבית המותרת על-פי חוק הכניסה לישראל. המדינה מוסיפה וטוענת כי לא היה מקום לשימוש בכלים חוקתיים לצורך בחינתו השיפוטית של הנוהל, ולטענתה פסיקת בית המשפט עלולה להתפרש גם ככזו שיוצרת מגבלה על שיקול דעתו של המחוקק. בהקשר זה טוענת המדינה כי הימנעות מחידוש אשרת שהייה עיתית אינה מהווה כלל פגיעה בזכות לקניין וכי ציפיותם הכלכלית של העובדים הזרים לשהות בישראל למשך 63 חודשים אינה חלק מהזכות החוקתית לקניין ואף לא חלק מהזכות לכבוד. בהקשר זה טוענת המדינה כי מפסק הדין נשוא העתירה עלולה להשתמע הכרה בקיומה של זכות של העובד הזר להארכת האשרה הניתנת לו עד לתום התקופה המקסימאלית הקבועה בחוק הכניסה לישראל; אולם, כך ממשיכה המדינה וטוענת, הכרה בזכות מעין זו סוטה מהדין הקיים בדבר שיקול הדעת הנתון לשר הפנים בנוגע להארכת מועד שהייה של עובד זר בישראל מדי שנה ומפסיקתו הקודמת של בית משפט זה. עוד טוענת המדינה כי פסק הדין נשוא העתירה לא איוון נכונה בין הפגיעה הנטענת בזכויותיהן של עובדות זרות לבין האינטרס הציבורי בניהול מדיניות ההגירה של המדינה והאינטרסים של מעסיקי העובדים הזרים בתחום משפט העבודה. בהקשר זה טוענת המדינה כי פסק הדין נשוא העתירה מעורר קושי משום שהוא הותיר שאלות רבות, הנוגעות למערכת היחסים הרגישה והמורכבת בין מעסיק סיעודי לבין עובדת

זרה בתחום הסיעוד, ללא מענה ולא התייחס לצורך להבטיח את זכויותיהם של המעסיקים בענף הסיעוד. טענה נוספת של המדינה היא כי המנגנונים החלופיים שהוצעו על ידי השופטת פרוקצ'יה אינם מתמודדים עם החשש מהשתקעות אותן עובדות זרות וילדיהן בישראל עם תום תקופת 63 החודשים.

9. המשיבים מתנגדים לקיום דיון נוסף בעתירה. לטענתם, אין בפסק הדין נשוא העתירה כל קביעה העשויה להצדיק את קיומו של דיון נוסף. לטענתם, המדיניות אשר עמדה ביסוד פסק הדין פוגעת באופן אנוש בזכויות המוקנות למהגרות העבודה הן מכוח המשפט החוקתי הישראלי, הן מכוח משפט העבודה המגן והן מכוחן של אמנות בינלאומיות שישראל היא צד להן. בהקשר זה מציינים המשיבים כי אין ולו מדינה מערבית אחת שמקפחת את זכויותיהן של מהגרות עבודה שהרו, מפלה אותן, מפקיעה את אשרותיהן ומורה אותן לעזוב בשל הריון או בשל אמהות. עוד מוסיפים המשיבים כי בית המשפט לא חידש הלכה בקביעה שעקרונות היסוד החוקתיים חלים על מהגרות ומהגרי עבודה בישראל ואף לא בהכפפתה של החלטה מינהלית לאמות מידה חוקתיות. המשיבים מוסיפים עוד כי מימוש חובתה של המדינה להגן על כבודה של האוכלוסיה הסיעודית אין פירושה פגיעה בזכויות הזולת. בכל הנוגע לשאלות הנוגעות ליישום פסק הדין נשוא עתירה המשיבים ממשיכים וטוענים כי המדינה תצטרך להידרש בעצמה לשאלות אלה בגבשה את מדיניותה ואת הסדרי ההעסקה בענף הסיעוד. בכלל זה יהיה עליה לגבש הסדר מאוזן, שאינו כופה את פיטוריהן של עובדות, כמו גם גירושן מישראל, רק משום שהרו וילדו.

10. דין העתירה לדיון נוסף להידחות. פסק הדין נשוא העתירה לדיון נוסף נסב על שאלת חוקיות הנוהל שנקבע על ידי המדינה לטיפול בעובדות זרות שילדו בישראל. אין ספק שלפסק הדין חשיבות רבה בכל הנוגע לעיצוב ויישום זכויותיהם של עובדים באשר הם – ישראלים או זרים. עצם ההכרה בכך שהזכויות החוקתיות הבסיסיות הקבועות בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו חלות על כל אדם ולא רק על מי שהוא אזרח או תושב ישראל עולה מלשונו של חוק היסוד ואף מפסיקה קודמת של בית משפט זה; ועל כך ראו מפי הנשיא מ' שמגר:

"הקניית זכויות מכוח חוק היסוד דינה שתחול על הכול, האזרח והגר, התושב והמבקר, הנאשם והקורבן" (ראו דנ"פ 2316/95 גנימאת נ' מדינת ישראל, פ"ד מט(4) 589, 621 (1995); כן ראו בג"ץ 4542/02 עמותת "קו לעובד" נ' ממשלת ישראל, פ"ד סא(1) 377-379 (2006)).

אף בבחינה החוקתית של הוראות מינהליות אין משום הלכה חדשה או קשה (ראו למשל בג"ץ 10203/03 "המפקד הלאומי" בע"מ נ' היועץ המשפטי לממשלה (טרם פורסם, 20.8.2008)). אכן, ניתן לומר שטמון בפסק הדין פיתוח של הפסיקה הקודמת משום שנקבע בו כי הזכות החוקתית להורות, הנגזרת מהזכות לכבוד האדם, היא אחת מאותן זכויות חוקתיות בסיסיות שההגנה עליהן חלה גם ביחס למי שאינו אזרח או תושב ישראל. יחד עם זאת, לא כל חידוש הלכתי או פיתוח של ההלכה הקיימת מצדיק את קיומו של ההליך הנדיר ויוצא הדופן של דיון נוסף בפסק דין של בית המשפט העליון (ראו למשל: דנ"א 7624/07 אליהו נ' הוועדה המקומית לתכנון ולבניה קרית אתא (לא פורסם, 11.5.08); דנ"א 7565/09 פלונית נ' פלוני (לא פורסם, 1.4.2010)).

עוד יצוין, כי גם ההכרה באינטרס הציפייה של עובדים זרים, שהשקיעו כספים רבים על מנת שיוכלו לעבוד בישראל, אינה בגדר חידוש (ראו: בג"ץ 4542/02 הנ"ל, בעמ' 377-378; עע"ם 1347/07 גורונג נ' משרד הפנים (לא פורסם, 21.6.2007), פסקה 10 לפסק דינה של השופטת ע' ארבל)). אף אין לקבל את טענת המדינה לפיה פסק הדין מכיר בזכות מוקנית של העובדת הזרה להישאר בישראל למשך מלוא התקופה המקסימאלית הקבועה בחוק הכניסה לישראל. פסק הדין אינו מבוסס כלל על ההכרה בזכות קניינית של העובדת הזרה להישאר בישראל אלא עיקרו הוא בזכות החוקתית להורות של העובדת הזרה. אכן, עולה מפסק הדין כי על הרשות המוסמכת להתחשב בציפייתה הכלכלית של העובדת הזרה בבואה להפעיל את סמכויותיה לפי חוק הכניסה לישראל. אולם, אף כי נאמר כי יש לעובדת הזרה זכות קניינית העלולה להיפגע אם תחויב לעזוב את הארץ לפני מלוא תקופת רישיון שהייה, קיומה של הזכות הקניינית לא נקבע. איסור ההפליה של נשים משום שהרו או ילדו מעוגן אף הוא בבירור בדיני העבודה במשפטנו ואינו בגדר עילה לדיון נוסף. שאלת הקשיים הנטענים ביישום פסק הדין אף היא אינה מצדיקה את קיומו של דיון נוסף ועניין זה מסור לרשות המוסמכת, שעליה מוטלת האחריות לגיבוש הסדר המבטא איזון סביר ומידתי בין הזכויות והאינטרסים של כל הנוגעים בדבר. בהקשר זה מן הראוי לציין כי השופטת פרוקצ'יה העלתה אמנם בפסק דינה הצעות מסוימות בנוגע לתוכן ההסדר החלופי לנוהל שבוטל, אולם פסק הדין אינו קובע מסמרות בעניין זה ואינו קובע מה יהיה ההסדר החלופי. סיכומו של דבר, פסק הדין נשוא העתירה קבע שהנוהל שקבעה המדינה לטיפול בעובדות זרות שילדו אינו חוקי ואינו יכול לעמוד. קביעה זו, שהתקבלה פה אחד על ידי כל שופטי ההרכב, אינה מצדיקה את קיומו של דיון נוסף בהתאם לתנאים הקבועים בסעיף 30(ב) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984.

אשר על כן, העתירה נדחית. המדינה תישא בשכר טרחת עורך דין בסך 20,000 ש"ח לטובת המשיבים.

ניתנה היום, י"ב בכסלו התשע"ב (8.12.2011).

ה נ ש י א ה